

LIETUVOS GYDYTOJO PROFESINĖS ETIKOS KODEKSAS

Gydytojo profesinės etikos vertybės slypi senoje garbingoje Hipokrato priesaikoje. Gydytojo profesinė etika pergyveno įvairius raidos tarpsnius. Medicinos mokslo ir technologijų pažanga, visuomenės ir kultūros pokyčiai keitė profesinės etikos turinį. Tačiau pamatinės gydytojo profesinės etikos vertybės išliko. Ir šiandien jos sudaro Pasaulio gydytojų asociacijos parengto Tarptautinio medicinos etikos kodekso bei Helsinkio deklaracijos pagrindą.

Gydytojo profesija yra išskirtinė ir turi kilnią misiją – saugoti žmogaus sveikatą ir gyvybę, padėti išvengti ligų, gydyti pacientus, palengvinti ligų sukeltas dvasines ir fizines kančias.

Šį Gydytojo profesinės etikos kodeksą (toliau – Kodeksas) priimantys Lietuvos gydytojai, *tęsdami* profesinės etikos hipokratiškąsias tradicijas, *gerbdami* žmogaus orumą ir teises, paciento autonomiją, *gerbdami* žmogaus gyvybę nuo prasidėjimo iki mirties, *kurdami* pažangų Lietuvos medicinos mokslą ir geros medicinos praktikos principus, *ugdydami* pagarbą teisei valstybei, garbingai ir sąžiningai atlikdami savo pareigas, *siekdami* pateisinti gerą gydytojo vardą, įsipareigoja juo vadovautis ir laikytis toliau išdėstytų principų.

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Atlikdamas profesines pareigas, gydytojas:

1.1. laikosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų, įgyvendinamųjų teisės aktų, reglamentuojančių pacientų teises, sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir medicinos praktiką, sveikatos priežiūros įstaigų vidaus (lokalių) tvarkomųjų dokumentų, Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) patvirtintų profesinių standartų (medicinos normų), Kodekso nuostatų, taiko SAM nustatyta tvarka pripažintas diagnostikos ir gydymo metodus bei technologijas;

1.2. verčiasi medicinos praktika turėdamas įstatymų nustatyta tvarka išduotą galiojančią licenciją pagal įgytą gydytojo profesinę kvalifikaciją;

1.3. nuolat tobulina savo profesinę kvalifikaciją;

1.4. sąžiningai ir atidžiai tvarko medicinos praktikos dokumentus teisės aktų nustatyta tvarka;

1.5. sveikatos priežiūros paslaugas teikia visiems pacientams, nediskriminuodamas jų dėl lyties, amžiaus, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų, seksualinės orientacijos, genetinių savybių, neįgalumo ar kitokiais pagrindais ir nepažeisdamas bendrųjų žmogaus teisių principų;

1.6. sveikatos priežiūros paslaugas teikia rūpestingai, supranta ir vykdo pacientų saugos reikalavimus;

1.7. siekdamas išlaikyti profesinį objektyvumą, vengia diagnozuoti ligas, skirti gydymą ar išrašyti vaistus sau ar savo šeimos nariams bei artimiesiems, išskyrus skubius atvejus, kai kitas gydytojas yra nepasiekiamas;

1.8. negali dirbti būdamas neblaivus, apsvaigęs nuo narkotinių ar toksinių medžiagų, taip pat jei dirbti visavertiškai neleidžia sveikatos būklė;

1.9. savo profesinėje veikloje yra nepriklausomas ir vengia bendradarbiavimo su komerciniais rėmėjais ar kitais subjektais, jeigu toks bendradarbiavimas ribotų gydytojo sprendimų nešališkumą ar keltų interesų konfliktą;

1.10. savo elgesiu formuoja profesijos įvaizdį visuomenėje, todėl net ir neatlikdamas profesinių pareigų turi vengti elgesio ir viešų pasisakymų, kurie galėtų diskredituoti gydytojo vardą, kenkti jo asmeniniam ir gydytojo profesijos prestižui ir taip silpninti visuomenės pasitikėjimą gydytojo profesija.

II SKYRIUS GYDYTOJO SANTYKIAI SU PACIENTU

2. Atlikdamas savo profesines pareigas gydytojas palaiko su pacientu santykius, kurių pagrindas – abipusis pasitikėjimas ir pagarba.

3. Gydytojo ir paciento tarpusavio santykiai grindžiami paciento sveikatos prioritetu, derinant jį su paciento autonomiškumo užtikrinimu. Tuo atveju, kai pacientas negali savo valios išreikšti pats, jam atstovauja įstatyminiai atstovai arba atstovai pagal pavedimą.

4. Gydytojas gerbia paciento laisvą ir informuotumą pagrįstą profilaktikos, diagnostikos ir gydymo pasirinkimo teisę. Gydytojas aiškiai, suprantamai ir laiku informuoja pacientą apie jo sveikatą, profilaktikos, diagnostikos ir gydymo procedūras, alternatyvių procedūrų panaudojimo galimybes bei riziką ir prognozuojamus rezultatus.

5. Be paciento sutikimo gydytojas procedūras gali atlikti tik būtiniosios medicinos pagalbos teikimo atvejais, kai pacientas negali savo valios išreikšti pats.

6. Gydytojas gerbia paciento teisę pasirinkti sveikatos priežiūros įstaigą ir gydytoją.

7. Gydytojas užjaučia pacientą ir dėmesingai išklauso paciento skundus.

8. Gydytojas apie nepalankią prognozę pacientą informuoja taktiškai ir atsargiai. Tokios informacijos gydytojas gali nesuteikti, tik jei tokia informacija pakenktų paciento sveikatai ar sukeltų pavojų jo gyvybei arba kai pacientas atsisako šios informacijos.

9. Gydytojas gerbia paciento teisę atsisakyti sveikatos priežiūros paslaugų, paciento norą konsultuotis su kitu sveikatos priežiūros specialistu dėl savo sveikatos būklės ar gydymo eigos.

10. Gydytojas gerbia paciento teisę nežinoti ar nebūti informuotam apie sveikatos būklę, ligos diagnozę, sveikatos priežiūros įstaigoje taikomus ar gydytojui žinomus kitus gydymo ar tyrimo būdus, galimą riziką, komplikacijas, šalutinį poveikį, gydymo prognozę, išskyrus atvejus, kai dėl paciento atsisakymo gauti informaciją gali atsirasti žalingų padarinių pacientui ar kitiems asmenims.

11. Gydymo metu gydytojas dėmesingai stebi pacientą, informuoja apie gydymo rezultatus, rekomenduoja tolesnę priežiūrą ar gydymą. Jei gydytojas mato, kad jo kvalifikacija yra nepakankama tolesniam gydymui parinkti, – konsultuojasi su labiau patyrusiu kolega arba perduoda paciento priežiūrą kitam gydytojui (sveikatos priežiūros įstaigai).

12. Pacientui savavališkai pakeitus ar nutraukus gydymo ar diagnostikos procedūras, gydytojas nėra atsakingas už paciento dėl to patirtą žalą, jei pacientas buvo informuotas apie galimas gydymo pakeitimo ar nutraukimo pasekmes.

13. Gydytojas įstatymų nustatyta tvarka laikosi informacijos apie pacientą ir jo sveikatą konfidencialumo reikalavimo: be paciento sutikimo neatskleidžia asmeninės paciento informacijos kitiems asmenims ar institucijoms, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus. Gydytojas neturi komentuoti konkretaus paciento sveikatos būklės viešumoje. Išimtiniais atvejais, kai gydytojo pagrįstu įsitikinimu yra būtina viešai pareikšti nuomonę dėl konkretaus paciento sveikatos būklės, gydytojas negali atskleisti daugiau informacijos, nei viešai yra pateikęs pats pacientas.

14. Gydytojo asmeniniai įsitikinimai neturi pakenkti pacientui.

15. Gydytojas gali atsisakyti gydyti pacientą, jei tai prieštarauja gydytojo profesinės etikos principams, jei pacientas nevykdo savo pareigų, tuo sukeldamas grėsmę savo ir kitų pacientų sveikatai ir gyvybei, arba trukdo jiems gauti kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas. Gydytojas negali atsisakyti gydyti paciento, kai turi būti teikiama būtinoji medicinos pagalba.

16. Jei esant 15 punkte nurodytoms aplinkybėms gydytojas atsisako gydyti pacientą, jis turi informuoti pacientą apie alternatyvias sveikatos priežiūros paslaugų galimybes ir sprendimą dėl tolesnių sveikatos priežiūros paslaugų teikimo pacientui perduoti įstaigos vadovui.

17. Siekdamas išlaikyti profesinius tarpusavio santykius, gydytojas vengia šališkumo ir intymaus ar seksualinio pobūdžio santykių su pacientais.

18. Gydytojas turi vadovautis sąžiningumo principu, nepriimti jokių tiesioginių ar netiesioginių dovanų.

III SKYRIUS GYDYTOJŲ TARPUSAVIO SANTYKIAI

19. Gydytojų tarpusavio santykiai bei santykiai su kitais sveikatos priežiūros specialistais ir medicinos darbuotojais grindžiami pagarba vienas kitam, pasitikėjimu, geranoriškumu, taktiškumu ir sutarimo siekimu.

20. Gydytojai dalijasi su kolegomis medicinos mokslo žiniomis ir profesine darbo patirtimi.

21. Kilus profesinių abejonių gydytojas kviečia konsultuoti labiau patyrusį kolegą (kolegas).

22. Gydytojas laikosi sąžiningo gydytojo elgesio standarto ir įspėja kolegas, jeigu jų elgesys ar profesinė veikla prieštarauja Kodeksui. Jeigu toks įspėjimas neefektyvus, informuoja įstaigos vadovą. Toks elgesys nėra profesinio solidarumo pažeidimas.

23. Gydytojas turi informuoti įstaigos vadovą apie kolegų sveikatos sutrikimus ar elgesį, keliantį pavojų pacientų sveikatai.

24. Gydytojas susilaiko nuo komentarų, galinčių pakenkti gydytojo profesijos įvaizdžiui ar kolegų reputacijai, kai girdi pacientai, personalas ar visuomenė.

25. Gydytojas viešai vertinti ar komentuoti kolegų darbą gali tik susipažinęs su medicinos praktikos dokumentais arba jeigu jam suteikti įgaliojimai vertinti konkretų klinikinį atvejį.

26. Gydytojai, vykdantys viešojo administravimo funkcijas, turi vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto.

IV SKYRIUS GYDYTOJŲ TEISĖS

27. Vykdydamas savo profesines pareigas, lemiančias didesnę atsakomybę ir profesinę riziką, gydytojas turi teisę į teisingą profesinio darbo apmokėjimą, saugias darbo sąlygas ir valstybės garantiją nuolat tobulinti profesinę kvalifikaciją.

28. Gerbdamas įstatymus ir kitų teisės aktų reikalavimus, gydytojas turi teisę siūlyti juos keisti, taip pat turi teisę reikalauti keisti individualius teisės aktus, jei jų nuostatos prieštarauja pacientų interesams ar varžo gydytojo profesinę autonomiją.

29. Atlikdamas savo profesines pareigas gydytojas yra nepriklausomas ir vadovaujasi šiuolaikinėmis medicinos žiniomis ir pareiga teikti tik kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas. Jei gydytojo nepriklausomumas yra ribojamas, jis turi teisę kreiptis į ribojimus nustačiusią atsakingą instituciją dėl šių ribojimų panaikinimo. Gydytojas turi teisę informuoti pacientus ir visuomenę apie gydytojų profesinės laisvės suvaržymus.

30. Realizuodamas teisę viešumoje reikšti nuomonę sveikatos priežiūros klausimais kaip privatus asmuo, gydytojas vadovaujasi teisingumo, sąžiningumo ir etikos principais.

31. Veikdamas kaip samdomas darbuotojas, gydytojas turi teisę būti papildomai apdraustas dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos.

V SKYRIUS BIOMEDICININIAI TYRIMAI

32. Gydytojas dalyvauja tik tuose biomedicininuose tyrimuose, kurių atitikimą biomedicininų tyrimų etikos reikalavimams įvertino Lietuvos bioetikos komitetas arba atitinkamas regioninis biomedicininų tyrimų etikos komitetas.

33. Pradėdamas tyrimus, gydytojas būsimą tiriamąjį ar jo atstovą privalo informuoti apie tyrimo tikslus, finansavimo šaltinius, galimą naudą ir žalą bei kitus su tyrimu susijusius klausimus. Asmenį įtraukti į tyrimą galima tik gavus jo laisvą informuotumu grįstą rašytinį sutikimą.

34. Tiriamojo pasirinkimas nedalyvauti tyrime, pasitraukti iš tyrimo bet kuriame tyrimo etape neturi daryti įtakos jo gydymui.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

35. Kodekse išdėstyti etikos principai formuoja gerąją medicinos praktiką. Šis etikos kodeksas yra profesionalaus gydytojo elgesio standarto dalis ir yra privalomas kiekvienam Lietuvos gydytojui.

36. Kodekse apibrėžti bendrieji gydytojo profesinės etikos principai ir gairės, todėl jie turi būti suprantami ir interpretuojami laikantis Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

37. Tais atvejais, kai gydytojo elgesys profesinėje veikloje nereglamentuojamas įstatymų arba šio Kodekso, jis privalo laikytis gydytojų praktikoje susiformavusių tradicijų, kurių turinys atitinka bendrus etikos ir dorovės principus.